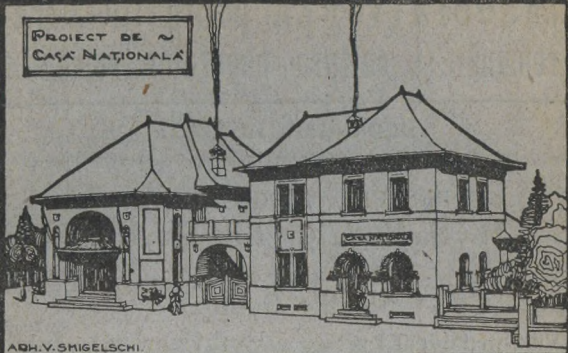

133503

PROIECT DE
CAȘA NAȚIONALĂ

ADH. V. SHIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII”
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul XV. Nr. 131. Noemvrie 1925.

Dușmanii omului

(Vrășmașii sănătății și-ai averii).

Sfaturi practice
de

Ioan Pop-Câmpeanu.

.....
Editura „Asociațiunii”, Sibiu Strada Șaguna 6.

Prețul 5 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român”.

Intemeiată la 1861.

PREȘDINTE DE ONOR: **M. S. Regele FERDINAND I.**

Prezident activ:

Vasilie Goldis.

Vice-prezident I:

Dr. Oct. Russu.
Vice-prezident II:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii” număra 50 de
frunțiși din toate păturile societății românești.

**E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească „Aso-
ciațiunea” abonând publicațiile
ei și înscriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale,
odată pentru todeauna. . . . . Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii”,
odată pentru todeauna. . . . . 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii”,
odată pentru todeauna. . . . . 500.—
Membru activ al „Asociațiunii”, anual
” 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunii”, anual
” 10.—

133502

650713

PROIECT DE
CASA NAȚIONALĂ

ADH. V. SHIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul XV.

Nr. 131.

Dușmanii omului

(Vrășmașii sănătății și-ai averii).

Sfaturi practice

de

Ioan Pop-Câmpeanu.

.....
Editura „Asociațiunii”, Sibiu Strada Șaguna 6.

Noevmrie 1925.

Vrășmașii omului.

Mulți sunt vrășmașii omului! Se și zice, că „nu-i om ăla, care n'are vrășmași“. Se vrășmășesc oamenii ei între ei și îi vrășmășesc și animalele.

Animale vrășmașe omului se găsesc peste tot locul. Unele trăiesc numai din truda altora. Hrana nu și-o pot câștiga singure. Alții lucrează și adună, ele se pun numai la masă și mănâncă.

Altele, ce e drept, singure umblă după hrană, dar chiar căutând această hrană, pricinulesc rău și aduc pagube.

Unele animale vrășmașe te atacă ziua mare, în mijlocul drumului, altele însă umblă pe furiș, prin întunec și te atacă atunci, când nu le vede nimeni.

Toate pricinulesc rău. Răul pricinuit de unele privește sănătatea omului, iar răul pricinuit de altele privește averea omului. De

aceea toate animalele vrășmașe omului le putem împărți în două părți: *animale vrășmașe sănătății* și *animale vrășmașe averii omului*.

I. Vrășmașii sănătății.

Cei mai cunoscuți vrășmași ai sănătății omului sunt: *limbricii, țânțarii anofeli, muștele, stelnițele, paiangenii râiei, purecii și păduchii și câinii turbași*.

1. Limbricii.

Limbricii trăiesc în mațele omului, mai ales ale copiilor.

Sunt viermi lungi și ascuțiți la capete. La un capăt au gura cu trei buze. Cu buzele se lipesc de pielea mațelor și sug de acolo hrana cea mai bună.

Trăind în mațele copiilor, unde găsesc tot ce le trebuie, nu-și prea bat capul să alerge dintr'un loc înir'altul. Se mișcă puțin. Mișcarea o fac prin strângerea și întinderea mușchilor ce se găsesc de-alungul corpului.

Limbricii se înmulțesc prin ouă. Femeiuștele, cari sunt cu mult mai mari decât bărbațușii, pun ouăle în mațele omului. Din ma-

tele omului cu necurăţeniile, ouăle sunt aruncate afară. Ajunse afară, aceste ouă, fiind învelite în două pieleţe tari, pot sta şi trei ani fără să se strice. În această vreme, fie prin vânt, fie în alt chip, ouăle uşor pot să ajungă în apă, ori chiar în mâncare. Aici în scurtă vreme se formează un puiu mic, care însă nu iese din găoace, numai când a ajuns în mâţele vreunui om. În mâţele omului pot ajunge ori prin apa ce se bea, mai ales dacă se bea apă din bălţi, ori prin legume, salată şi altele, spălate cu apă în care se găseşte ouă de limbrici.

Când într'un copil sunt puşini limbrici, nu-s primejdioşi. Când sunt mulţi fac mare rău. Şi se pot găsi mulţi la un loc. Se spune despre un copil de 12 ani că în vre-o 5 luni prin vărsături a dat afară peste două mii de limbrici. Numai într'o singură zi a dat afară trei sute.

Din mâţe sunt daţi afară cu fecalele, iar dacă se ridică în stomac sunt daţi afară prin vărsături. În urma întăritărilor dela vărsături se pot ridica limbrici şi până în gâtlee, de unde ori ies prin gură, ori trecând prin trompa lui Eustachiu, ies prin

urechi, ori prin nas. S'a întâmplat, că limbricii mai mărunți au ieșit și prin canalele lacrimilor, din colțul din lăuntru al ochilor. Pot să ajungă limbricii chiar și în laringe — gâtlejul de aier — și atunci pricinuiesc nădușală și pe urmă moarte.

Din mațe pot să mai treacă limbricii dacă sunt mulți și în beșica fierii și în ficat, pricinuind gălbinarea.

Copilul, care are limbricii mulți, simțește dureri mari în jurul buricului. I se umflă pântecul. Are greață, varsă și sughiță. N'are poftă de mâncare, ori mănâncă mult de tot.

La nas și în jurul gurii are mâncărime. Din gură îi iese un miros acru. Slăbește, îi tresar membrele, are visuri urâte și scrișnește din dinți în timpul somnului.

Limbricii ori unde s'ar găsi în corp, fac o otravă, care trecând în sânge, nimicește globulele roșii din sânge. Din cauza aceasta copiii, cari au limbricii sunt și anemici (sărac de sânge).

Fiind limbricii vrășmași așa de primejdioși și pricinuind atâtea rele, trebuie să ne apărăm de ei. Să nu bem nici odată apă

murdară, din bălți, ori fântâni în cari se scurge murdărie de apă și nici să nu spălăm legume cu astfel de apă.

Apa ce o bem să fie totdeauna curată, din fântâni pe cât se poate acoperite sau apă de izvor.

Când nu putem avea apă curată, s'o fierbem în vase curate și după ce se răceșie s'o bem.

La tot cazul însă, când simțim, că avem limbrici, ori au copiii noștri, să mergem la doctor. Doctorul ne va spune ce să facem, ca să scăpăm de limbrici și ne va prescrie și leacuri. Altcum ușor putem cădea jertfa acestor vrășmași răi și primejdioși.

2. Țânțar purtător de boale.

— Frigurile de baltă sau malaria. —

Intre multele gadine, pe cari Dumnezeu le-a lăsat pe pământ, cel mai primejdios și pricinuitor de rele este *țânțarul anofel* (bâțan).

Acest țânțar are trupul lungăreț și subțire, ca toți țânțarii. Când se pune pe vreo piatră sau buruiană își ține trupul drept în sus, ca un steag. Acesta e semnul de pe care se cunoaște. Ceialalți țânțari nu-și țin trupul ridicat, ei întins în spre partea dinapoi.

Țânțarul anofel trăiește prin locurile băltoase și călduroase. Aici femeiușca își pune ouăle. În vreme de 2—3 zile din ouă ies larvele sau puii de țânțari, cari în vreme de 6—7 zile cresc mari și se desvoltă pe deplin.

Acești țânțari sunt purtătorii unei boale grele, anume a *frigurilor de baltă* sau a *malariai*.

Boala nu este pricinuită de el. Adevăratul pricinuitor al boalei este un alt animal, mic de tot, așa că nu-l putem vedea, decât numai cu microscopul, un instrument, care mărește foarte tare.

Pe acest animal învățații îl numesc *hematozoar palustru*. Este mic și are formă rotundă sau lungăreață.

Hematozoarul palustru are două feluri de vieți. Una, pe care o petrece în trupul omului și alta în țânțarul anofel. Liber nu se găsește nici odată. Nici nu poate trăi altcum, decât ori în om, ori în țânțar. Omul îl primește dela țânțarul anofel, iar țânțarul anofel îl ia dela om.

La om se găsește în sânge și anume în globulele roșii din sânge. Când a ajuns în sângele omului, se rotunzește și poartă nu-

mele de spor. Sporul se împărțește în mai multe părțițele și din fiecare părțițea se face câte un hematozoar.

Înmulțindu-se în sângele omului produce boala numită *friguri de baltă* sau *malaria*.

Omul apucat de friguri de baltă, mai întâi simțește frig în tot corpul. Îl scutură frigurile de-i clănțane dinții în gură. Cam după un ceas-două îl iau călduri mari. Pielea-i arde, fața e roșie, tâmplele îi svâcnesc și îl doare capul.

Căldura e urmată apoi de asudare. Asudă bolnavul de poți stoarce cămașa de pe el. În urmă, treptat-treptat, se răcorește și frigurile trec.

Frigurile îl pot lua pe om în fiecare zi sau numai la două-trei zile.

Bolnavul de friguri de baltă e slăbit, palid la față și splina îi crește așa de tare, că ajunge până la buric.

Frigurile de baltă nu pot trece de-adreptul dela om la om, ci trebuie să vină țânțarul anofel și să înțape bolnavul. Prin înțepătură țânțarul ia din sângele omului bolnav hematozoarul palustru.

În țânțar hematozoarul palustru își începe a doua parte din viață, anume viața casnică. Soț și soție trăiesc împreună și se înmulțesc. Înmulțindu-se trec din stomacul țânțarului în beșicuțele cu venin. Iar când țânțarul întâpă un om, hematozoarii din beșicuțele cu venin sunt împrumutați și omului. Aici își încep iarăși felul lor de traiu. Se înmulțesc și înmulțindu-se pricinuesc boala.

Așa, că pricinuitorul boalei este hematozoarul palustru, iar purtătorul boalei este țânțarul anofel.

Ce-i de făcut ca frigurile de baltă să nu se mai lățească? Trebuie nimicit hematozoarul palustru. Acesta însă până trăiesc țânțarii anofeli nu se poate. Trebuie dar să prăpădim țânțarul anofel.

Țânțarul anofel însă numai așa se poate prăpădi, dacă secăm toate bălțile. Apele stătătoare, bălțile unde se scaldă rațele și porcii, precum și topitoarele de cânepă sunt adevărate cuiburi de pricinuitori de boale.

Dacă acestea vor fi uscate și secate, țânțarul anofel nu va mai avea unde să-și pună ouăle și se va prăpădi.

Dar nu ori ce baltă se poate seca. In acestea e bine să se toarne petrol. Petrolul stă de-asupra apei și împiedecă larvele de țânțar să vină să-și iee aier. In chipul acesta se vor înăduși și vor muri.

Praful de crisantemă încă omoară larvele de țânțar. Acest praf se pune mai ales în fântânele în cari se bănuiește că sunt larve de țânțari.

Omul bolnav de friguri de baltă se poate vindeca luând *chinină*. Chinina are putere omoritoare și prăpădește hematozoarii din sângele omului. Chinină pot lua și oamenii sănătoși, cari în chipul acesta vor fi scutiți de boală, chiar și dacă i-ar înțepa vreun țânțar.

3. Musca de casă.

Nici nu-ți vine să crezi, ca musca ce petrece pe la casele noastre să fie vrășmaș primejdios.

Și totuș așa este. Cât e ziulica de mare ea nu stă în loc. Sboară prin toate unghetele. Are aripi mari și subțiri și poate sbura minunat.

Pe jos încă aleargă repede. Pictoarele fi sunt lungi și subțiri. In vârful pictoarelor are ghiare, sub cari se găsesec două beși-

cuțe mici și late, din cari mustește într'una un cleiu lipicios. Din cauza aceasta musca poate urca ușor și pe sticla dela fereastră.

Musca miroasă cu cele două cornițe mici dintre ochi. Vede bine. Are cinci ochi, doi mai mari și trei mai mici. Abia am pus pe masă oala cu lapte, ori tierul (farfuria) cu zeamă și musca e acolo. A văzut ori a mirosit, că e mâncare și a alergat în grabă.

Mâncarea o sugă cu trompa, lățită la vârf ca o pecete. Mâncarea mai tare o înmoaie mai întâiu cu scuipat din gușă și apoi o sugă.

Viața muștei nu e lungă. Trăiește abia *cinci săptămâni*. În vremea aceasta pune ouă de vreo cinci-șase ori. În fiecare dată câte 100—150 ouă. Ouăle sunt albe. Le pune mai ales pe rămășițe de mâncări, gunoaie ori bălegar de vite. Din ouă, în vreme de 24 ceasuri, ori dacă e cald și mai curând, ies viermuleți mici, albi, fără ochi și fără picioare. Viermuleții se hrănesc din gunoaiele unde trăiesc. După 14 zile viermuleții se învălesc într'o pelliță groasă, se rotundesc ca niște butoiașe și după 8 zile se schimbă în muscă.

Numai într'o vară, dela o singură muscă, se pot face peste un milion de muște. Noroc, că mai sunt pasări, broaște și păiangeni, cari le prăpădesc. Altcum s'ar umplea văzduhul de ele.

Muștele, umblând pe gunoaie, murdărit, scuipat, hoituri, ușor pot lua germeții boalelor, pe cari îi duc în casă. Aici îi pun pe masă, vasele din cari mâncăm, pe pâne, lapte și ori ce fel de mâncare. Și noi, mâncând, luăm acei germeni de boale și ne îmbolnăvim. Ce știm noi, că musca ce ne-a căzut în mâncare de pe ce gunoaie ori hoituri a venit.

Iată dar pentruce musca este un vrășmaș primejdios al sănătății noastre.

Boalele pe cari le poartă muștele sunt *tifosul* (lungoarea), *difteria*, *oftica*, *disenteria*, *holera* și altele.

S'a găsit, că o singură muscă poartă pe aripi, pe picioare și pe tot trupul ei peste un milion de germeni de boale — *bacterii*.

De multe boale putem scăpa numai dacă omorîm muștele.

Omul folosește tot felul de mijloace pentru stărpirea muștelor: hârtie cleioasă, oțat, otravă. Mai bine este să prăpădim ouăle.

muștelor. Ouăle se prăpădesc cu *petrol*, *creolină* ori acid fenic. Cu acestea se stropesc bine toate locurile și lucrurile unde muștele își pun ouăle.

În locul întâiu însă să ținem curățenie mare în casă și în ogradă, să nu lăsăm să se îngrămădească gunoaiele, iar mâncarea s'o ținem totdeauna acoperită.

În chipul acesta vom putea încunjura orice primejdie pricinuită de acești vrășmași.

4. Stelnițele.

Stelnițele trăiesc prin casele oamenilor. Le place să stea prin crepăturile cele mai mici și mai strimte dela ușiorii ușilor și a ferestrilor, din padiment și din mobile. Mai ales paturile sunt locurile lor de plăcere.

Stelnițele au corpul mic și lat. Astfel se pot vâri cu ușurință prin orice crepătură.

Aripile nu le sunt dezvoltate, de aceea nici nu zboară. Aleargă însă foarte repede. Au picioare lungi și subțiri.

Cu cele două cornițe de pe cap pipăie și miroasă minunat. După hrană umblă numai noaptea. Ziua stau ascunse. Au ochi mari și bulbucași și lumina prea mare nu le face bine.

Se hrănesc cu sângele omului. Când au apucat pe sub cămașa unui om își lipesc trompa pe piele, scot repede acele din gură, sparg pielea și încep să sugă sânge cu multă plăcere.

Când umblă își țin trompa și acele alipite de trup, pe sub pânțele. Altcum s'ar împiedeca în ele și n'ar mai putea alerga nici nu s'ar mai putea ascunde.

Prin crepăturile mici pe unde trăiesc, stelnițele pun ouă mărunte, pe cari abia le putem zări. Din ouă ies larve mici. Larvele seamănă foarte mult cu părinții. Și ele se hrănesc cu sângele omului, pe care îl sug cu multă lăcomie. Până crește mari, larvele nu trec prin multe schimbări. Abia își schimbă pielea de câteva ori și sunt deplin desvoltate.

Stelnițele sunt foarte uricioase. Ne supără când ne înțepă și ne sug sângele. Afară de aceea, pe unde umblă, lasă un miros greșos și pătează chiar și locurile pe cari stau.

Sunt și purtătoare de boale. În deosebi *tifosul* prin stelnițe poate să fie dus cu ușurință dela un om la altul.

Stelnițele se pot câștiga cu multă înlesnire. E destul să intri într'o casă unde sunt stelnițe, ori să dormi într'un pat cu stelnițe și una ori două dintre ele se rătăcește printre încreșturile hainelor tale. Ea stă acolo tulpilată și tu fără să știi o duci la tine acasă. Și averea mișcătoare ți-ai înmulțit-o.

De prin crâșme, gări și de pe tren încă se pot câștiga stelnițe din greu. Mai ales pe la orașe bâjbăie ospătăriile și cancelariile de aceste gadine uricioase.

Oaspeții, cari îți vin la casă, încă îți pot aduce stelnițe — de bună seamă fără voie, — pe cari ți le lasă ca o amintire a vremurilor petrecute la tine.

Chiar pentru aceea lupta ce trebuie să se ducă în contra stelnițelor, să fie aprigă.

Mai întâi curățenie deasă. Când te întorci dintr'un drum pe care l'ai făcut cu trenul, la oraș, înainte de a intra în casă îți curăță bine hainele. Totasemenea și corfa ori lada pe care ai adus-o cu tine.

În casă păstrează curățenia cea mai mare. Astupă toate crepăturile ce ar fi la ușă, la pat, în padiment și în pereți.

Nu da prilej cu nici un preț ca stelnița să se încuibe la tine în casă, căci e un vrășmaș primejdios, de care cu greu te mai poți scăpa.

Dacă totuși a reușit să se încuibe în casa ta, începe cu toată puterea lupta în contra ei.

Curăță des prin toate crepăturile și ascunzișurile unde știi, că petrece. Unge cu un vârf de pană înmuiat în *acid fenic concentrat* toate locurile în cari se găsește ouă, larve, ori chiar stelnițe bătrâne. Acest acid le prăpădește de bună seamă. E foarte bun și *spirtul de oțet*. Trebuie să ajungă însă și în ascunzișurile cele mai mici, ca să le poată prăpădi. Se obicinuește să se ardă locurile unde sunt stelnițe și cu o lampă cu spirt, care încă este un foarte bun mijloc de stârpire.

Unii mai încearcă și cu paprică pișcăcioasă, pe care o ard în mijlocul casei, ca fumul și mirosul de paprică să pătrundă la stelnițe și să le omoare. Acest mijloc are neajunsul, că ouăle nu se prăpădesc.

5. Păiangen purtător de boală.

— Râia. —

Dacă nu ne spălăm regulat și nu ne ținem trupul curat, se poate încuiba pe sub piele un fel de paiangen mic, care nu se poate vedea, decât cu sticla măritoare. Pe acest paiangen oamenii îl numesc *râie*.

Paiangenul *râiei* e de culoare albă-cenușie. Rotund și turtit. Gura în formă de cioc, cu mai multe ace. Picioarele îi sunt scurte și schimbate în ghiare.

Femeiuștele sunt mai mari decât bărbătușii. Ele pun ouă, din cari ies pui mici. Aceștia până se fac mari năpârlesc mai de multe ori.

Râia trăiește în pielea murdară a omului. Se găsește și în pielea unor animale sugătoare: cai, oi, câni. Ii place mai ales între degete, pe pânțece și pe picioare, unde pielea este mai subțire. Aici sapă cu ghiarele șanțuri lungi și întortochiate, un fel de tuneluri, asemănătoare cu găurile pe cari le face sobolul în pământ. Tunelurile se pot vedea și în afară, ca o dungă mică. În aceste tuneluri își pune femeiușca ouăle.

Când râia își sapă tunelurile, simțim în piele un fel de mâncărime. De aceea ne scărpinăm. După scărpinătură ies pe piele bubulițe multe, cu copturi în ele. Aceste bubulițe se tot întind și pricinuesc boala numită *râie*.

Râia nu este boală grea, dar e uricioasă, căci te face să te tot scarpini. În urma scărpinatului, te rănești pe întreg corpul. Și dacă în ranele acele ajunge murdărie, te poți învenina și mori.

Am cunoscut un fecior, pe care râia l'a băgat în groapă. Anume paiangenui râiei se înmulțise pe capul lui ca albinele într'un stup. Să se arete cuiva îi era rușine. Nici nu se spăla cum trebuie, să nu-i vadă cineva bubulițele de pe mâni. Din cauza mâncărimii simția o plăcere când se scărpină. Trăgea pe piele cu unghiile, par'că ar trage cu grebla. I-se făcuse răni mari pe piele, din cari curgea și sânge. Și fiind murdar pe mâni și pe sub unghii, a ajuns murdăria și în răni. Din murdăria aceasta s'a făcut un fel de venin, care i-a înveninat sângele și în câteva zile a murit.

Și la câți oameni nu va mai fi împrumutat el râia. Căci se poate lua foarte ușor.

Ouăle, pui și femeiuștele tinere se găsesc și pe pielea râiosului, căci scărpinându-se le scoate la iveală. Ba se împrăștie și prin hainele cu cari se îmbracă ori pe cari doarme. Și e destul să dăm mâna cu un râios ori să ședem în locul unde a șezut el, pentruca și noi să ne umplem de râie.

Dacă ne mai și culcăm în patul unde a dormit un râios ori ne îmbrăcăm cu hainele lui, atunci putem fi asigurați, că și noi am împrumutat râia.

De aceea de omul râios să ne ferim ca de ciumă, căci ne face de rușine, iar râiosul încă e dator să se arete doctorului și să-și caute de leac. Cu cei sănătoși să nu deie mâna, nici să-i lase să doarmă în patul lui ori să se îmbrace cu hainele lui.

Ca leac să folosească unsoare de pucioasă. Pucioasa omoară păiangenul râiet. Înainte de a se unge cu această unsoare, să se scalde în apă caldă și să se frece bine cu săpun, pentruca păreții șanțurilor pe cari i-a săpat râia, să se rupă. În chipul acesta unsoarea de pucioasă poate să străbată în șanțuri și acolo să nimicească ouă, pui și chiar râia bătrână.

Nu-i destul însă să omorîm numai rîta de pe trup. Trebuie să omorîm și rîta din haine. Altcum din nou putem să ne umplem de rîie. Hainele le curățim așa, că le fierbem în lește. Frigul nu omoară rîia.

Dar leacul cel mai bun în contra rîiei este *curățenia*. Să avem totdeauna hainele curate și pe trup să ne spălăm cât se poate de bine și să ne ferim de murdărie. Atunci putem fi asigurați că păiangenul rîiei nu se va încuiba în pielea noastră.

6. Purecii și păduchii.

Sunt două gadine mici. Te vrășmășesc cu înverșunare. Trăiesc în hainele omului și pe corpul lui. Se hrănesc cu sânge, pe care îl sug cu gura schimbată în trompă.

Purecii sunt neam cu muștele și cu țințarii. Iar *păduchii* sunt neam cu stelnițele și cu filoxera. Aripele nu le sunt dezvoltate. De aceea nu pot sbura. În schimb purecii sar lesne, iar păduchii merg încet.

Au câte șase picioare și un pântece mare, umflat.

Coloarea purecelui este brună-lucitoare. Păduchele este galben-cenușiu.

Purecii sunt mai mari ca păduchii. Purecele bărbătuș este de doi milimetri și jumătate, iar femeiușca este de trei milimetri. Păduchele este numai de doi milimetri, ori și mai mic, după specie.

Se înmulțesc prin ouă. Purecii pun ouăle în țărână, în crepăturile podelelor, în scuiat, în fărîmături de mâncări, în gunoaie și alte murdării. Din ouă ies viermuleți mici. Viermuleții ies din ouă, vara, în vreme de șase zile, iar iarna în vreme de douăsprezece până în optsprezece zile. Acești viermuleți după unsprezece zile se împăpusează. Și după alie unsprezece zile, păpușele se schimbă în pureci deplin desvoltați.

Păduchii pun ouăle ori pe perii capului ori prin încreșturile vestmintelor. Lindinele nu sunt altceva decât ouă de păduchi.

Păduchii se sporesc foarte repede. O singură femeiușcă, poate avea în vreme de opt săptămâni peste cinci mii de urmași.

Păduchii sunt mai feluriți ca purecii. De aceea păduchii sunt de mai multe specii.

Sunt *păduchi de cap*, cari trăiesc pe părul capului; *păduchi de vestminte*, ceva mai lungi și mai înguști decât cei de cap,

trăiesc pe părțile lipsite de păr ale corpului omenesc și în vestminte; *păduchii lași*, cu mult mai mici ca ceialalți. Se țin în perii din jurul organelor sexuale, la subsuori și în sprâncene. În urmă mai este un fel de păduche al slăbirei (*Pediculus tabescentium*), care pune ouăle pe sub piele. Acesta se înmulțește așa de repede, că nici nu se poate stârpi. Filip al II-lea, regele Spaniei, a murit din pricina acestui păduche.

Purecii și păduchii sunt mai pricinuitoari de boale. Poartă germeii boalelor dintr'un loc în altul.

Purecii poartă mai ales germeii ciumei. Acești germeii îi iau din sângele șoarecilor loviți de ciumă. Când șoarecii mor, purecii trec pe un alt animal, ori pe om, cărui prin înțepăturile ce-i fac, îi dau ciuma.

Păduchii produc și bube pe piele și poartă și germeii de boale. Tifosul (lungoarea) adeseori este pricinuită de germeii aduși de păduchi.

În vremea războiului tifosul a secerat foarte multe vieți. Și purtătorii tifosului au fost păduchii, de cari bieții soldați nici nu se mai puteau scăpa.

În contra purecilor și a păduchilor trebuie să ducem luptă îndârjită. Să-ți stârpiți cu desăvârșire.

Purecii îi putem stârpi numai prin curățenie. Să ținem curată casa și să ținem curate vestimintele ce purtăm.

Prin multe părți se obicinuesc femeile să fiarbă într'o oală cu apă chinin și pelin. Cu zeama aceasta stropesc bine casa. Mai pun sub pat sau chiar în pat și crengi de pelin. Mirosul pelinului alungă purecii.

De păduchii de cap ne scăpăm dacă ungem părul cu alifie vânătă (alifie mercurială) din farmacie. După 6—7 zile, când au ieșit alți păduchi din lindini, repetăm ungerea.

Păduchii de vestimente îi putem stârpi cu baie de puctoasă, iar vestimintele le fierbem în leșie tare.

De păduchii lași numai așa putem să ne scăpăm, dacă radem părul de pe trup și mai ales părul din jurul organelor sexuale. În chipul acesta distrugem și ouăle, cari sunt pe peri. Se spală bine trupul și cu petrol, care încă prăpădește toți păduchii.

În locul întâi însă curăţenie în toate. Curată să fie casa, curate vestmintele şi curat să fie corpul nostru. În chipul acesta nu se va întâmpla nici odată ca pe trupul nostru „purecii să facă gonitoare, iar păduchii vânătoare“.

7. Câinii turbaşi.

Când intră în ogradă un străin, câinele simţeşte şi începe să latre. E un vrăşmaş, care nu îngăduie pe străin, până nu aude şi stăpânul. Acest vrăşmaş nu e primejdios. Cu o bătă putem să-l alungăm, ori cu o bucată de pâine.

Când însă câinele e turbat, orice linguşire e zadarnică. Te muşcă fără să latre. Şi nu-i pasă nici de bătă. E primejdios şi trebuie să-l încunjurăm.

Câinele turbat se poate cunoaşte uşor. E supărat şi neliniştit. Umblă încoace şi încolo. Stă pe loc, ca şi când s'ar cugeta la ceva lucru mare. Dacă îl chemi, nu te aude. Se ascunde par'că i-ar fi frică. Răguşeşte şi înghite greu. Are spume la gură. E furios şi muşcă pe oricine se apropie de el. Nu muşcă numai oameni, ci şi vite, porci şi galiţe.

Oamenii și animalele mușcate de câni turbați, încă turbă.

Turbarea este o boală foarte grea. Sămânța boalei se găsește în balele cânelui. Ca să te îmbolnăvești, sămânța trebuie să ajungă în sânge.

Când ai o sgărietură ori o julitură pe mână, e de ajuns numai să te lingă un câne turbat pe acea mână și capeți turbarea.

Omul mușcat de câne turbat la început se simțește slab. E fricos. Adeseori îl cuprinde câte un fior rece, chiar și ametește. N'are odihnă, fuge în toate părțile. Simțește sete mare și nu poate înghiți.

Mai târziu se schimbă, că nu-l mai cunoști. E răgușit. Ii vine să vomeze (verse). Tușește mult. Pe urmă înțepenește, aiurează, sdrobește tot ce-i cade în mână. Mușcă ca și cânele. Se mușcă și pe sine, până ce între chinurile cele mai mari, moare.

De o boală așa de înfricoșată trebuie să ne ferim.

Câni cu semne de turbare să-i omorîm. Asemenea omorîm și animalele, cari au fost mușcate de vreun câne turbat. Aceste animale le îngropăm afund în pământ. Peste ele turnăm var nestins.

Grajdul și cotețul unde au fost vltele turbate trebuie curățite. Păreții îi văruiți. Podelele și teslele le spălăm cu leșie tare și fierbinte.

Dacă ne-a mușcat vre-un câne turbat, să stoarcem bine rana și s'o spălăm cu apă caldicioasă și cu zeamă de lămâie. E mai bine să ardem rana cu un fier înroșit și apoi s'o legăm cu o cârpă udă.

Atâta încă nu-i destul. Trebuie să mergem la spital. Sămânța boalei nu încolțește îndată și astfel putem să mergem și la spital. Aici doctorul ne vaccinează în contra turbării. Prin vaccinare sămânța se prăpădește și scăpăm de boală. Dacă nu ne vaccinăm, pe lângă îngrijire cât de bună, ne putem îmbolnăvi de turbare.

Spitale în cari se vaccinează bolnavii de turbare sunt în București, Iași și Cluj.

II. Vrășmașii averii.

Acești vrășmași atacă animalele de pe lângă casa omului, pomii, bucatele, lemnele din pădure și chiar și vestmintele și mobilele din casă. Cei mai cunoscuți vrășmași ai averii omului sunt:

1. Gălbeaza.

Când Irod a aflat, că s'a născut Domnul Hristos, îndată a poruncit să omoare toți copiii, doar va găsi și pe pruncul Isus.

Maica Domnului însă l'a ascuns în ieslea oilor. Berbecii au zis oilor: „Cari sunteți cu lapte, hrăniți-l și cari sunteți sterpe, încălziți-l“.

Oițele l-au hrănit și l-au încălzit și când a venit Sfânta Mamă, a întrebat pe Isus: „Cum ți-e, dragul mamei?“ — „Bine, dar cum se cheamă dobitoacele acestea?“ — „Oi“.

— „Binecuvântate să fie neam de neamul lor“.

Și nu-i nici un animal, care să fie socotit mai binecuvântat de Dumnezeu decât oaia. Ea este amintită și în sf. evanghelie ca un semn al bunătății și blândeții.

Încă din vremurile vechi oamenii au iubit oile, cari îi aduc cel mai mare folos.

Lapte, brânză și carne pentru hrană; lână și piele pentru îmbrăcăminte calduroasă — iată folosul mare ce avem dela oi.

De aceea ne place așa de mult să le grijim și ne doare așa de amar, când vedem

că se prăpădesc turme întregi din cauza unei boale dureroase, pe care o numim **gălbează**.

Îmbolnăvirea de gălbează a oilor e pricinuită de un animal mic, un vierme lat, în forma și mărimea unui sâmbure de bostan. Pe fața din jos are o gură (și o ventuză), cu acestea se lipește de ficatul oilor. Se hrănește cu sucul din fiere și când crește destul de mare, trupul ei astupă canalele pe unde se scurge fierea în mațe. Neputând trece în mațe, fierea trece atunci în sângele oii și îl otrăvește. Până și pielea oii se face galcenă din pricina fierei vărsate în sânge.

Cum ajunge acest vierme în ficatul oilor? Aceasta putem s'o înțelegem foarte ușor, dacă ne cugetăm, că toți viermii se înmulțesc prin ouă. Și e destul, ca într'o turmă, la o singură oaie, să se găsească numai un vierme de gălbează și din ouăle acestuia întreagă turma se poate îmbolnăvi.

Ouăle de vierme cad în țevile subțiri ce duc dela ficat în mațe — în canaliculele fierei. De aici ajung în mațe, de unde sunt date afară. Cad pe locurile unde umblă oaia. Dacă locurile sunt băltoase, ouălor le

merge bine. Se clocesc de căldura soarelui și iasă din ele un mic viermuleț, căruia îi zicem *titirez*. Acest viermuleț trăiește cam opt ceasuri. Dacă în vremea aceasta a întâlnit un melc mic, numit *Limneu*, care trăiește prin locurile umede, se vâără în el. Dacă însă nu întâlnește acest melc, titirezul se prăpădește.

Titirezul intrat în trupul melcului se simțește bine. Își schimbă forma. Se lungește, par'că ar fi un vițelar cu trupul mare și cu o coadă lungă. În urmă iasă afară. Nu rămâne însă în apă, ci se urcă pe frunzele ierburilor de pe lângă bălți. Aici se învălește într'o coajă tare, așa că orice vreme l'ar ajunge nu se prăpădește.

Biata oaie, care pe lângă bălți găsește iarba cea mai fragedă și mai dulce, mâncând cu lăcomie, înghite și câte un viermuleț de acesta. Viermulețul ajunge în stomac. Din stomac trece în ficat. Aici o duce bine. Nu lucrează nimic. Mânâncă fierea oii și pune ouă. Își înmulțește neamul, omorîndu-ne oile și păgubindu-ne amar.

Învățații au încercat să găsească leac și pentru cojocul lui. Totuș, cu greu pot să-l nimicească și să scape viața bietelor oi.

Eu cred, că cel mai bun leac este un păcurar harnic, care știe să păstorească bine oile, păzindu-le de locurile umede și băltoase, pe unde gălbeaza își poate găsi melcii, cari susțin titirezul până ajunge mare.

Dacă oile nu vor paște prin locurile umede, chiar și dacă s'ar găsi vre-un viermuleț de gălbează, nu va putea să trăiască și să crească, pentru că nu va întâlni Limneul, care să-i deie adăpost.

Deci păcurarul harnic și locul deluros și uscat sunt leacul cel mai bun, care poate să ne scape oile de primejdie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Omizile.

Pomii sunt podoaba grădinilor noastre. Merii, perii, prunii, cireșii, vișinii, nucii sunt tovarăși nedespărțiți. Neamuri bune, cari se iubesc din toată inima. Și noi, cari le dăm locuință în grădinile noastre, încă îi privim cu toată dragostea. Sunt comori, pe cari hoții nu-i iertat să le fure și moliiile nu trebuie să le atingă. Florile albe ca omătul, cari învăluie crenguțele, ne desfătează inimile, iar poamele grele, cari îi îndoaie, de stau să se rupă, ne câștigă hrană din belșug și îndestulare.

Și nu poate să fie păcat mai greu decât a ne părăsi grădinile de pomi și a le lăsa să fie stricate de dușmani.

Ca părinți suntem datori să ne grijim și să ne creștem copiii. Pomii sunt asemenea copiilor noștri: fragezi și fără arme de apărare în contra vrășmașilor.

Apărătorii trebuie să fim noi. Iar vrășmașii cei mai înverșunați sunt *omizile*.

Lumea zice, că omizile se trag din neamul lui Iuda. Sunt răutăcioase și lacome. Dacă s'au încuibat între pomii din grădină, nu se mulcomesc până ce-i dau gata. Le mânâncă toate frunzele, așa că nu mai pot nici să umbrească, nici să rodească.

De aici și cântecul:

Arză-te focul omidă,
Că mâncași frunza de crudă;
N'ai lăsat-o ea să crească,
Voiniciei să se umbrească.

Trebuie să luptăm deci din toate puterile în contra lor. Orice luptă însă e greu de purtat, dacă nu cunoaștem vrășmașul, dacă nu știm cum ajung omizile pe pomii noștri.

Prin lunie—lulie vedem sburând prin grădini mai mulți fluturi albi, cu trupul lungăreț, format din mai multe inele și purtat de șase picioare lungi și subțiri. Aripile le sunt albe și cu firifoare negre prin ele. Acești fluturi sunt părinții omizilor, cari ne nimicesc pomii.

Anume femeiușca pune pe dosul frunzelor mai multe ouă galbene, așezate în grămăjoare. Căldura soarelui le clocește și iasă din ele viermuleți mici și păroși. Acești viermuleți sunt omizile, cari mânâncă frunzele pomilor. Dine însă toamna și, neavând destulă vreme să crească, își gătesc un culcuș de iarnă. Cu fire mătăsoase împreună laolaltă marginile unei frunze, pe cari le leagă de crenguțe și culcușul e gata. Se trag în mijlocul culcușului și se acopere cu o țăsătură deasă, mătăsoasă. Iarna, când pomii sunt desbrăcați de frunze, se pot vedea aceste culcușuri, legănate de vânt în toate părțile.

Aici omizile stau până primăvara, Când natura se deșteaptă ele încă se desmoresc și năvălesc asupra frunzelor fragede și a florilor. Acum le putem vedea mai greu. Au o culoare cenușie, pe spinare neagră, cu

vergi galbene. Gură și fălci foarte puternice. Năpârlesc mai de multe ori. Cam prin lunie lapadă pielea de omidă. Se învăluie într'o coajă tare — se împăpușează — și cu un fir de mătăasă se leagă de vreo crenguță. La două săptămâni creapă coaja și din păpușă iese fluturele care, iarăși, pune ouă pentru ca să-și fie neamul.

Noi, ca păzitori buni ai grădinilor noastre, nu trebuie să lăsăm aceste omide să crească. Ouăle e greu să le stârpim, totasemenea și fluturii. Mai ușor putem stârpi omizile. Și anume primăvara, până nu s'au deșteptat din amorțire, cu foarfecile să tăiem toate crenguțele de cari sunt legate cuiburile, în cari petrec omizile cele mici. Cuiburile acelea să le adunăm la un loc. Unii obișnuese să le îngroape în pământ. De acolo însă pot ieși și se urcă iar pe pomi. Mai bine e să le ardem. În felul acesta se nimicesc toate. Și ne scăpăm pomii de cei mai mari vrășmași, cari sunt ca și străinii, neîndurători față de noi, lacomi și prădalnici.

3. Moliile.

Dintre fluturi, folositor e numai fluturele de mătăasă. Ceialalți toți sunt stricăcioși. Cu

deosebite larvele lor — omizile — sunt foarte stricătioase și pricinuesc pagube mari. De aceea se și pot socoti ca cei mai primejdioși vrășmași ai averii omului.

Între acești vrășmași în locul întâi stau și *moliile* — cei mai mici între toți fluturii.

Moliile au foarte multe neamuri. Cele mai cunoscute sunt: *molia merelor*, *molia prunului*, *molia viței de vie* și a *strugurilor*, *molia bucatelor*, *molia fagurilor* și *molia vestmintelor*.

Molia merelor. E vrășmașul cel mai înverșunat al grădinilor. E cunoscut încă din vremurile cele mai vechi. Scriitorii Caton și Plinius încă vorbesc despre acest fluture.

Se găsește în Europa, în America și chiar și în Australia.

Sboară numai noaptea. Ziua stă ascuns în scoarța mărului.

După ce merii au înflorit, femeiușca pune ouă. Punerea ouălor o face numai noaptea și le pune sau pe fruct sau pe codița fructului sau în locul unde două fructe se ating sau între o frunză lipită de fruct. O feme-

iușcă pune până la 300 ouă. Pe fiecare fruct însă pune numai un singur ou. Dar alte femeiuște încă pot pune ouă pe acel fruct.

Ploaia poate spăla ouăle de pe fruct. În anii secetoși însă ouăle rămân. De aceea în acești ani sunt mai multe mere viermănoase decât în anii ploioși.

Oul este clocit prin căldura soarelui și în vreme de 6—7 zile iese din el un vierme mic și albicios. Acest vierme sparge coaja mărului, intră în miez și sapă într'una, până ajunge la semințe. În raiez stă vreo 30 zile. Afară iese pe altă parte a fructului și se ascunde ori în coaja pomului ori în pământ, unde se împăpușează și se schimbă în fluture.

Aceasta se întâmplă cam pe la începutul lui August.

Acest fluture pune din nou ouă, din cari vor ieși viermi, cari atacă și mai înverșunat merele, mai ales pe cele de iarnă și stau în ele până ce se culeg. Acești viermi se schimbă în fluturi numai în primăvara viitoare. Această molie atacă și părul și caisul.

Molia prunului are acelaș fel de viață ca și *molia mărului*. Omizile acestei molii încă sunt albicioase și fac mari stricăciuni în prune.

Molia vișei de vie și a strugurilor strică frunzele tinere ale vișei de vie, florile și boabele de struguri. Fluturile femeieșcă a acestei molii își pune ouăle în pământ sau în crepăturile parilor. Iar viermi ce ies din ouă se împăpușează între frunzele vișei.

Molia bucatelor face stricăciuni în hambarele cu bucate, nimicind miezul semințelor, mai ales ale cucuruzului. Ii place mult făina.

Molia fagurilor atacă fagurii și ceara și dacă nu grijim ne nimicește toți stupii.

Cu deosebire atacă stupii slabi. Fluturii acestei molii zboară prin stupină, pe înserate. Ouăle le pun prin crepăturile coșniței sau pe fagurii ce nu sunt acoperiți de albine. Din ouă ies viermi albi, ce cresc destul de mari. Acești viermi rod toți fagurii și stupul se prăpădește. Viermele se împăpușează în faguri.

Molia vestmintelor. Această molie roade blănurile, covoarele, stofele de lână și de păr, penele și animalele împăiate. Fluturii acestei molii își pun ouăle prin crepăturile lăzii ori a dulapului unde ținem vestmintele. Larvele ce ies din ouă au 14 picioare și

vălci puternice. Din materile pe cari le rod larvele își fac și un fel de toc, pe care îl poartă în spate ca și melcul căsulia sa.

În contra moliilor ne putem apăra în felurile chipuri.

Moliile mărului, a prunului și a viței de vie le putem prăpădi ori așa că nimicim ouăle, ori nimicim viermii și fluturii.

Ouăle le nimicim cu *emulsiune de petrol*. Și anume topim 300 gr. săpun în 5 litri apă. Peste săpun punem 10 litri petrol și batem până se face ca o spumă. Apoi vărsăm peste spumă 100 litri apă. Cu această emulsiune stropim bine poamele.

Viermii îi putem nimici așa, că prin lunie înfășurăm trunchiul fiecărui pom cu o funie de paie împletită. Viermele, umblând să se împăpușeze, se va ascunde în paie. În lunie desfacem paiele și le ardem. În locul lor punem alte paie, pe cari, după patru săptămâni, iarăși le vom desface și le vom arde. În aceeași vreme vom rade și scoarța veche de pe pomii mai bătrâni și o vom arde.

În contra fluturilor ne apărăm însăcuind poamele, adecă învăluindu-le în pungi de hârtie.

Bucatele și fărina le apărăm de molii răscolindu-le și aerisindu-le des. În chipul acesta împiedecăm fluturii de molii să-și pună ouăle.

În contra moliilor de faguri se întrebuințează fumul de pucioasă. Anume așezăm fagurii într'o coșniță goală. Sub faguri punem o farfurie, în care am aprins o pânză înmuiată în pucioasă. Închidem bine coșnița. Fumul de pucioasă va nimici toate moliile de pe faguri.

Vestimintele în timpul verii le aerisim, le scuturăm și le periem cel puțin odată pe săptămână. În chipul acesta chiar și dacă moliile au pus ouă, acelea se vor prăpădi.

Moliile de vestimente se pot prăpădi și cu naftalină, benzină, camfor sau tutun. E bună și cânepa de vară înflorită și uscată la umbră. Aceste substanțe le punem între vestimente și prin mirosul tare ce-l răspândește vor prăpădi toate moliile și le vor împiedeca să pună ouă.

4. Carii.

Între vrășmașii averii omului la loc de frunte stau și *Carii*, gândacii aceia mici, ce trăiesc pe sub scoarța lemnului din pădure

și a pomilor, prin grinzile caselor și prin mobilele vechi.

Carii sunt de mai multe soiuri. Toți sunt mici, lungi cam de cinci milimetri și de culori diferite. Cariul de pădure e roșu, cariul tipograf e galben ca paiul, mai târziu cafeniu-negru.

Fălciile carilor sunt puternice. Cu fălcile găuresc ușor și lemnul cel mai tare. Se hrănesc cu lemne. Nu atacă numai lemnele uscate, ci și lemnele verzi, în cari încă este viață și pe cari le nimicesc, pricinuind pagube mari. Un lemn găurit de cari nu mai e bun nici de lucru.

De obicei primăvara femeiușca cariului găurește lemnul. În găuri pune mai multe ouă, din cari ies larve-viermuleți mici și greoi, cari încă sapă găuri prin lemn. Nu trece mult și lemnul cade la pământ. În găurile săpate larvele se împăpușează. Până în primăvara următoare păpușa se schimbă într'un cariu deplin dezvoltat. Atunci iese de aici și caută alt arbore, pe care iarăși în scurtă vreme îl dă la pământ. În chipul acesta adeseori păduri întregi pot să fie nimicite.

Cariul numit *tipograf* e și mai primejdios. Acesta se încuibă cu deosebire în brazi. Nu cruță însă nici alți arbori. Când a găsit un arbore, care îi place, numai decât începe să lucreze. Sapă pe sub scoarță un șanț mare și mai multe șanțuri laterale. În fiecare șanț femeiușca pune câte un ou. Din ouă ies larve fără ochi și fără membre, dar cu făci tari. Larvele sapă alte șanțuri, așezate oblu pe șanțul făcut de mamă. Aceste șanțuri la capete sunt mai largi. Larva se trage aici și se schimbă în păpușă. În primăvara următoare din păpușă iese un cariu tipograf dezvoltat, care începe să atace și alte lemne.

Pomii îi atacă cariu mic și cariu mare, numit și cariu pomului.

Carii nu atacă numai lemnele din pădure, ci și grinzile și ușcișorii caselor și mobilele din casă. Aceștia sunt carii comuni. Sunt mici, dar mari mișei. Când îi atingi fac pe mortul. Vreau să te înșele și să-i lași în pace.

Pe vremea împărechierii femeiuștele cheamă bărbătușii, bătând cu capul în pereții șanțurilor. Aceste bătăi seamănă cu tictacurile unui ceas, deaceea oamenii numesc aceasta ciocănire: *ceasornicul morții*.

Din grinzile ori mobilele atacate curge un fel de făină, numită făină de cariu. Aceasta nu-i altceva decât lemnul ros cu care s'au hrănit carii și pe care îl dau afară în formă de excremente. Scurgându-se făina de cariu, încetul pe încetul, grinda ori mobila se nimicește și nu se mai poate folosi.

O grindă ori o mobilă atacată de carii cu greu se mai poate scăpa. De aceea când am observat, că au intrat carii în ele părțile atăcate să le nimicim numai decât. Altcum ni se prăpădește tot lemnul ce avem în casă.

Pădurile atăcate de carii se pot scăpa așa, că primăvara toți arborii atăcați îi tăiem ori îi răsturnăm câte unul ici colea, ca, toți carii să între în ei, apoi acești arbori îi ardem. Inchipul acesta nimicim carii și ceialți arbori scapă nevătămați.

5. Purecele lănos.

Sunt mulți vrășmașii, cari intră prin grădini și atacă pomii. li rod la rădăcină, le rănesc crengile, strică frunzele și mânâncă poamele. De obicei îi vezi numai după ce și-au pricinuit răul.

Un astfel de vrășmaș rău și primejdios este și *purecele lănos*.

È mic. Dacă nu s'ar învâli într'un puf albicios ca fulgii, nici nu l-am vedea. Strâns între degete, iasă din el un suc roșu ca sângele. De aceea unii îl numesc și *purece sângeros*.

Purecii lănoși n'au aripi. Toamna însă putem găsi și pureci lănoși cu aripi.

Se sporesc repede. Dara și toamna pe-trec pe crenguțele pomului, iar iarna se adună pe rădăcini și în crepăturile scoarței.

Atacă mai ales merii. Se găsesc însă și pe gutui și pe peri.

Cu trompa înțeapă scoarța crenguțelor tinere și sug tot sucul din ele. Crenguțele atăcate se uscă, le prinde un fel de boală ce seamănă cu cancerul. Pomul nu mai crește și nu face roadă. Se uscă.

Purecii lănoși se găsesc aproape în toate țările. În Elveția, Germania, Franța și Ungaria face stricăciuni mari în grădinile de pomi. A ajuns chiar și în Finlanda și prin Svedia.

La noi încă e foarte răspândit. Afară de poalele Carpaților se găsește peste tot locul.

Purecele lănos îl putem stârpi ușor. Crenguțele pomului sunt acoperite cu fulgi mărunți și albi. Sub acești fulgi se găsesc purecii cu milioanele.

Stârpirea acestor pureci s'o începem îndată ce am băgat de seamă că s'au încuibat pe pomii noștri. Și s'o continuăm ani de-arândul. Pentru stârpirea purecilor lănoși mai potrivit este petrolul. Putem întrebuița și petrol curat, dar putem să-l mestecăm și cu apă. Cam patru părți de apă și una de petrol.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Cu petrol spălăm bine crenguțele atăcate și le lipim cu cătran.

Cătranul trebuie să-l pregătim de mai înainte. Anume punem cătranul într'o oală de fier. Il încălzim la foc, vreme de un ceas. Prin încălzire toate materiile vătămătoare pentru pom evaporază. Cătranul astfel curățit îl mestecăm cu lut. Să fie iarăș cam patru părți de cătran și una de lut. Cu acest aluat lipim crenguțele. La o săptămână cercetăm din nou pomul și, dacă mai sunt pe el pureci lănoși, iarăși spălăm crenguțele cu petrol și le lipim cu cătran.

Răbdarea nu trebuie să ne-o pierdem. Să lucrăm într'una până pustim toți purecii.

Pentru stârpirea acestor pureci se poate întrebuița și uleiul de uns mașinile.

Trebuie să grijim mai ales de pomii bătuți de gheață. Pe aceștia sunt cei mai mulți pureci. Le place în rănile pricinuite de loviturile de gheață.

Pomii mai tineri se pot curăți foarte ușor de pureci lănoși. Pomii mari și bătrâni însă se curățesc mai greu.

Pentru a înlesni curățirea pomilor bătrâni tăiem o parte din crengi. Lăsăm numai crengile mai groase. Acestea le spălăm cu petrol și le ungem cu cătran. Crengile tăiate le ardem.

Scoarța crepată a pomilor bătrâni încă o curățim bine, apoi o spălăm și lipim așa cum am lipit crengile.

Rădăcinile încă le curățim. Pentru aceasta încă de toamna săpăm în jurul pomului, până unde socotim că îi țin rădăcinile. Pe săpătură punem var nestins. Pătura de var să fie groasă de vreo două degete.

Curățirea rădăcinilor se poate face și cu *sulfur de carbon*. Il găsim în prăvăliile mai mari dela orașe.

Săpăm în jurul pomului la depărtare de câte 50 cm, cinci găuri adânci. În găuri punem sulf de carbon. Găurile le acoperim cu pământ. Mirosul ce iese din sulf de carbon omoară toți purcii lănoși de pe rădăcini.

Pomii prea bolnavi, pe cari unii nici nu-i mai putem curăți, mai bine e să-i scoatem cu rădăcină cu tot din pământ și să-i ardem. Locul unde a fost pomul bolnav încă trebuie curățit cu var ori sulf de carbon. Numai după aceea putem în locul acela să plantăm alt pom.

Stârpirea purcelor lănoși se poate face în orice vreme. Mai potrivit e din Noembrie și până în Martie.

6. Viespele.

Nu-i gadină mai folositoare decât albina. Dela ea avem miere și ceară și tot ea ajută ca plantele să rodească. Dar cum e între oameni, așa e și în neamul albinelor. Se găsesse și aici răutăcioși, cu năravuri urâte, cari strică averea și pricinuiesc pagube însemnate.

Intre acești răutăcioși cei mai cunoscuți sunt *viespii*.

Se găsește peste tot locul. Le place mai mult prin podurile caselor sau a grajdurilor, în păreții uscați ai pivnițelor, sub streșinile gardurilor acoperite, în scorburi de arbori sau în găuri ascunse în pământ.

Diespile sunt mici ca și albinele. Culoarea e mai galbină, cu câteva vârgi negre.

Trăiesc însoțite mai mulți laolaltă. În fiecare însoțire se găsește o femeiușcă și mai multe lucrătoare. Lucrătoarele sunt fiice ale femeiuștei. Ele fabrică fagurii. Bărbătușii se ivesc numai spre toamnă. Tot atunci se mai ivesc și câteva femeiuște. Acestea, după fecundare, se ascund în pământ, pe sub mușchi sau în scorburi și stau acolo până primăvara. Iar bărbătușii și lucrătoarele pier.

În primăvara anului viitor fiecare femeiușcă deosebit va pune ouă. Din aceste ouă vor ieși tot numai lucrătoare, cari împreună cu femeiușca vor forma o însoțire și cari vor lucra fagurii și vor hrăni și viermuleții mici, cari ies din ouăle, pe cari femeiușca le pune acum în faguri.

Fagurii viespilor încă au celule-găurele cu câte șase laturi, așa ca și fagurii de albine. Pe din afară însă fagurii aceștia sunt învâliți în mai multe cămeși ca de hârtie și seamănă cu un ulcior. Ajung și cât o baniță.

Unele viespi clădesc fagurii și din tină și îi lipesc de grinda podului, ca și o rândunică cuibul ei.

Dacă se desprimăverează curând, iar vara e lungă și călduroasă și toamna încă e lungă, viespii se înmulțesc foarte tare. Înmulțirea de / peste / în vară / însă n'o prea băgăm în seamă, mai ales că și cuibul e în loc ascuns și pagubele încă nu-s bătătoare la ochi. Cât ce s'au copt poamele și strugurii, numai decât încep să se vadă pagubele. Atacă tot poamele cele mai frumoase și mai coapte: mere, pere, prune, struguri. Le place și mierea de albine. Lucrează cu atâta spor, că în câteva zile nu rămâne din poama atăcată decât numai coaja. Iar dacă mai cade și ploaie și vine și o vreme rece, poamele atăcate se și putrezesc și putrezirea de obicei se întinde și la poamele neatăcate.

Iar dacă via sau grădina e singuratică, nu mai sunt în împrejurimi și alte vii sau grădini cu pomi, atunci viespi toți năvălesc asupra acelei vii și acelor pomi și pagubele pricinuite sunt nespuse de mari.

În astfel de cazuri nici nu ne mai putem apăra în contra viespile.

Apărarea trebuie s'o începem totdeauna iarna sau primăvara, de timpuriu.

Și anume iarna să stârpim cuiburile în cari se găsesc femeiuștele. Cuiburile le culegem și le aruncăm în foc. În chipul acesta nimicim germenii primejdiei.

Se poate să ne scape din vedere și se mai rămână vreun cuib undeva, din care primăvara iarăși vor ieși viespi. Împotriva acestora lucrăm așa, că pe vremea când înfloresc pomii, acățăm printre crengile pomilor mai multe sticle cu gâtul larg, în cari am pus apă și ceva dulceață. Gura sticlei o legăm cu o hârtie tare și lăsăm numai o mică găurice, cât intră un deget. Viespii, cari pe vremea aceea nu prea găsesc altă hrană, simțesc dulceța din sticlă, numai decât aleargă acolo, intră în sticlă și se

inneacă în apă. Când sticla s'a umplut cu viespi, o curățim și o punem din nou în pom.

Dacă totuși au mai rămas viespi și peste vară căutăm noaptea cuiburile, turnăm peste ele benzină sau sulfurd de carbon și apoi le astupăm bine cu fân, paie sau le lipim cu pământ. Din cauza mirosului de benzină sau sulfurd de carbon toți viespii se prăpădesc.

Orice stârpire de viespi însă n'o poate face un om singur. E mai bine dacă toți proprietarii de vii sau de livezi cu pomi, împreună, fac stârpirea. Și n'o fac numai într'o iarnă, ori primăvară, ci ani de-arândul. În chipul acesta pot să-și scape avutul de nimicire și nu vor suferi nici pagube.

7. Musca columbacă.

Musca columbacă vrășmășește vitele. Le înțeapă cu atâta putere și le suges sângele, încât bieteles vite se prăpădesc. Pentru relele ce le aduce oamenii au poreclit-o *musca rea*.

Această muscă se poate cunoaște ușor. E cenușie, cu peri galbini. Pe spate are trei dungis negre. Are două aripis mai lungis decât pânteceles. Capul și-l ține plecat în jos și e

aproape așa de mare ca și pieptul. Pieptul în partea de deasupra e mai ridicat. Femeiuștele au fruntea mai ridicată decât bărbătușii. Ochii sunt mari și la bărbătuși se găsesc unul lângă altul. Femeiuștele au ochii mai depărtați.

Picioarele sunt scurte, negre și la încheieturi galbene.

Musca columbacă și-a luat numele dela Golumbac, un sat în Jugoslavia, districtul Pojarevac, lângă Dunăre. Aici, în ținuturile umede și păduroase din apropierea Dunării, e patria ei. Aici se și înmulțește. Anume femeiușca, pe la sfârșitul lui Mai și începutul lui Iunie, începe să pună ouă. O femeiușcă pune 5—10.000 ouă. Pentru ouat caută apele mici și curate. Apele mari și apele murdare le încunjură.

Ouăle sunt mici, abia se pot vedea. Sunt învelite într-o materie mucoasă și lipite de pietrele ori firele de iarbă din apă. Femeiușca după ce a pus toate ouăle, moare.

Din ouă, în vreme de 2—3 săptămâni — după cum e și vremea, mai rece sau mai călduroasă — ies larvele — viermuleși mici.

Larvele la început sunt albe. Năpârlesc mai de multe ori. Iși schimbă și culoarea în verde, cenușie sau altă culoare, după locul unde trăiesc. De aceea pot fi observate foarte cu greu.

Respiră prin trachee — țevișoare în formă de frunze, pe cari le au în partea dinapoi a trupului.

Se hrănesc cu animale mici de tot, cari se găsesc prin apă. Hrana o apucă cu perişorii ce se găsesc adunați în două mănunchiuri, în jurul gurii.

După 6—8 săptămâni, prin August sau Septembrie, larvele se împăpușează. Iși fac un învăliș lungăreț, de mărimea unui fir de grâu. În acest învăliș stau toată iarna, amorțite.

Primăvara, prin Aprilie, se desmorțesc și ies din învăliș, ca muște deplin formate.

Aceste muște sboară mai întâi pe lângă ape și prin locurile umbroase. Apoi se adună în roiuri mari și puternice și sboară departe, unde pot să-și găsească hrană. Se hrănesc cu sânge cald de animale.

Roiurile, când sboară pe deasupra Dunării, a Moravei, Nerei sau a altor ape, par'că sunt un nor sau o negură deasă.

La locul de naștere nu se mai întorc nici odată. Dacă întâlnesc în cale vite, se aruncă asupra lor. Le înțeapă, le rănesc și le sug sângele. După ce s'au săturat, cad jos și mor.

Cercetează mai ales valea Moravei în Jugoslavia, Banatul și Oltenia. Ajung uneori și prin județul Arad și Hunedoara. În 1830 au mers până în Austria. În 1876, 30 Aprilie, au ajuns până la Ungvar. Iar la 1880 au venit până la Câmpeni, în județul Alba de jos.

Musca columbacă e foarte primejdioasă. Unii cred, că intră în gura și nările animalului și îl înădușe. Alții spun, că prin ochi și urechi intră până la creeri. Atâta e sigur, că această muscă are fălcii foarte puternice, așa că poate cu ușurință se spintece pielea animalului, să-l rănească și să-i sugă sângele.

Pe un animal se pun mai multe muște. Li sug sângele și îl și înveninează, căci au și o pungă cu venin. Și animalul din cauza veninului se prăpădește.

Musca columbacă atacă și oamenii, însă oamenii știu mai bine să se apere, așa că nu le poate aduce moartea.

Calul încă se poate apăra destul de ușor. Vitele cornute și porcii se apără mai greu. De aceea aceste animale se prăpădesc mai iute. Pasărilor nu le atacă.

Să pustiim cu totul musca columbacă este cu neputință. Cine poate pustii toate ouăle, larvele și păpușile de pe un ținut de 20 mii Km², unde trăiesc ele?

De aceea să cercăm să ne apărăm de ele. Să apărăm animalele.

Când am băgat de seamă, că s'a ivit musca columbacă, din 20 Aprilie și până prin 10 Iunie, să nu scoatem vitele la pășune. Să le ținem în grajd. În ușa grajdului să facem foc de gunoi, să fie fum gros, care să împiedece musca să între în grajd. Să ungem animalele cu petrol pe locurile unde pielea e mai subțire. Pentru vita mușcată leac de vindecare nu este. Cel mult îi putem potoli fierbințele dacă o spălăm cu apă rece ori o ungem cu lapte de var sau cu tărâțe înmuiate în oțăt.

8. Lăcustele

Vrășmașii țarinelor sunt *lăcustele*. Unde s'a așezat un roi de lăcuste pământul rămâne ca ogorit și ars, par'că a trecut peste el o pară grozavă de foc.

Lăcustele se pot cunoaște ușor. Seamănă cu un cosaș. Au corpul lungăreț, de 5—6 cm. Sunt cenușii, brune ca și pământul.

Capul este mare. Pe cap au două cornițe, mai scurte decât trupul și îndreptate înainte. Cosașul are cornițele lungi și îndreptate înapoi.

Ochii sunt mari și compuși.

Lăcusta se mișcă sărind. Picioarele dinapoi sunt lungi, groase și musculoase. Întinzând repede picioarele poate sări ușor și la depărtare destul de mare.

Când însă călătorește dintr'un loc într'altul se slujește și de aripi. Are patru aripi, două mai mari și două din urmă mai subțiri. Pe acestea le ține strinse lângă trup și numai când sboară le întinde.

Lăcusta este foarte lacomă. Despre omul prea lacom să și zice că e ca o lăcustă sau că măpâncă ca și o lăcustă.

Gura lăcustei este puternică. Pe laturile gurii are două părechi de clește scurte și groase. Cu acestea poate roade ușor frunzele ce îi cad în cale.

Ca orice insecte și lăcustele se înmulțesc prin ouă. Ouăle le acopăr cu o pieluță

subțire și le pun afund în pământ. Din ouă
les larvele. Acestea se deosebesc de părinți
 numai prin aceea că n'au aripi. Năpârlesc
 de mai multe ori până când ajung deplin
 dezvoltate.

Larvele de lăcuste sunt stricăcioase, ca
 și părinții lor. Și ele rod cu lăcomie iarba
 ori buruienile ce le găsesc.

Lăcustele din cauza vremii, mai ales
 săcetoasă, se pot înmulți nespuse de tare și
 atunci fac pagube mari. Dacă au gătat hrana
 dintr'un ținut, ca să nu moară de foame, se
 adună în cârduri mari, se ridică în sbor și
 pleacă în altă parte, unde iarăși pustiesc
 tot ce găsesc.

Lăcustele nu sunt de pe la noi. Patria
 lor este Africa de miază noapte și Asia mică.
 Din Asia au trecut peste Caucaz în Rusia.
 De acolo au venit și la noi.

Prin Basarabia și prin Dobrogea mai
 de multe ori au făcut adevărate pustii. Căr-
 țile noastre vechi sunt pline de însemnările
 bătrânilor asupra urgiei lăcustelor.

Lăcuste multe au venit la noi în țară
 pe vremea lui Ștefan Vodă. De aceea acestui
 domnitor al Moldovei îi mai zic și Lăcustă
 Vodă.

Luând în seamă pustirile mari ce le fac lăcustele, trebuie să încercăm orice mijloace de a le nimici. Lăcustele bătrâne sunt foarte greu de nimicit.

Putem însă nimici larvele lor, căci acestea nu pot sbura. Anume facem șanțuri, pe cari le umplem cu apă, ori dacă nu avem de unde conduce apă, punem paie, încât se poate stropi cu petrol. Prin șgomote și cu foc și fum, le speriem și mănăm dinapoi, până ce ajung în șanț. Aici, dacă esie apă, se îneacă. Dacă nu, se așează pe paie. Dăm foc paielor și larvele de lăcuste toate ard.

E mai bine dacă putem să nimicim ouăle de lăcuste. Este greu însă a le găsi și se cere o muncă grea. Fără oboseală însă nimic nu se poate câștiga și mai bine puțină oboseală decât pagubă simțitoare.

9. Gârgărițele.

În zilele trecute a venit la mine un om de pe valea Mureșului. Mi-a spus, că are pământ destul, care îi produce din belșug în fiecare an. Cu toate acestea suferă pagube mari, fiindcă nește insecte mici îi mănâncă toate bucatele din hambar.

Sunt *gârgărițele* — i-am răspuns eu — niște gândăcei mici, lungi de 3—4 milimetri și de culoare brunetă închisă. Au capul lung, în formă de cioc. În capătul ciocului e gura cu două făci puternice, iar pe la mijlocul ciocului sunt două cornițe — antene — îndoite ca un genunchi. — Acești gândăcei trăiesc numai în hambarele cu bucate? — întrebă omul.

— Da, numai în hambarele cu bucate. Le place liniștea și întunerecul. Dacă le neliniștești, se prefac că au murit, dar numai ca să te înșele, căci peste câteva clipe iar încep să se miște. Umblă încet. Nu pot sbura. Aripile nu sunt potrivite pentru sburat.

Trăiesc în semințele de grâu, secară, orz și cucuruz. În ovăs nu le prea place. Până bucatele sunt pe câmp nu le atacă, însă îndată ce bucatele au fost așezate în magazii, *gârgărițele* își încep lucrările. Și anume *gârgărița* femeiușcă sfredelește cu ciocul în semințe o gaură. În această gaură pune un ou. Din ou iese un vierme mic, fără ochi și fără picioare, cu trupul alb, iar gura brunetă și puternică. Acest vierme își petrece toată viața în semințe. Se hrănește cu miezul făinos al seminței. Mânâncă tot

miezul, așa ca nu mai rămâne din sămânță decât coaja.

Aici în sămânță să și împăpușează și numai când s'a schimbat într'o gărgăriță deplin desvoltată, iese și caută altă sămânță, pe care o găurește și în care începe să pună ouă. O singură femeiușcă pune 25—60 ouă. Și de cum iese din ou și până ajunge deplin desvoltată îi trebuie vreo 40—50 zile. Dacă magazia cu bucate e așezată într'un loc veșnic bătut de soare și călduros gărgărițele se pot desvolta peste întreg anul. Altcum abia 2—3 luni de iarnă, dacă încețază să se înmulțească.

Fiind gărgărițele așa spornice putem ușor să înțelegem pagubele mari ce le fac.

Ca într'o magazie de bucate să nu ajungă și să nu se înmulțească gărgărițele trebuie ca magazia s'o ținem cât se poate de curată. De câte ori magazia se golește trebuie s'o curățim, așa că nici cea mai mică crepătură să nu rămână necurățită. Și să nu lăsăm rămășițe de bucate.

Rămășițele de bucate, adunate la curățire, trebuie ori să le ardem, ori să le aruncăm în zeama de gunoi, ca viermuleții de gărgărițe, dacă sunt, să se prăpădească. Când

acestea rămășițe le întrebuintăm ca hrană pentru galițe, atunci le ținem într'un loc mai depărtat, de unde gărgărițele nu se pot trage la magazie.

Ca bucatele așezate în magazie să nu fie atăcate de gărgărițe, trebuie cel puțin odată la săptămână să le răscolim și întoarcem cu o lopată. În bucatele răscolite des gărgărițele nu stau.

Dacă totuși bucatele ne-au fost atăcate de gărgărițe, trebuie să le cernem printr'un ciur des. Gărgărițele să treacă prin găurile ciurului, iar semințele să rămână în ciur.

Când cernem trebuie să grijim ca gărgărițele căzute din ciur se nu trecă din nou în grâul cel curățit. Dar și în grâul cernut pot să mai rămână gărgărițe, deaceea se obișnuiește să se pună peste grâul din hambar, mai ales pe lângă păreți, cârpe, saci, câlți sau lână.

Gărgărițele se adună în aceste cârpe. În fiecare zi odată cârpele, câlții sau lâna în cari s'au adunat gărgărițele, trebuie scose afară și scuturate bine într'un loc de unde ușor se pot mătura și arde sau se pot uda cu apă clocotită. În chipul acesta urmând mai de multe ori, gărgărițele se vor pustii și noi vom scăpa de pagubă.

Otrăvuri pentru pustirea gărgărițelor nu-i iertat să întrebuițăm.

10. Șoarecii de câmp.

De multe ori, când vara e secetoasă, se arată mulți șoareci de câmp, cari nimicesc cu totul țarinile, pricinuind nenorociri asemănătoare cu acele aduse de lăcuste.

În Europa nici nu este țară în care șoarecii de câmp să nu facă pagube. În istorie încă se pomenesc nenorocirile aduse de ei. Înainte de aceasta cu o sută de ani, în Franța, în câteva zile, oamenii au omorât peste un milion de șoareci de câmp, iar în țara nemțească odată s'a pus și preț pe capul lor. Anume acela care va omorî mai mulți va fi premiat. Și din premiul câștigat un om și-a cumpărat o moșie, pe care a numit-o ogorul șoarecilor.

Șoarecii de câmp sunt ceva mai mari decât șoarecii de casă. Au capul mare și gâtul gros. Urechile mici. Coada scurtă și păroasă. Pe spate părul este de culoare mai închisă, iar pe pânțece este mai alburii.

Trăiesc în găuri, pe cari le sapă sub pământ, cruciș și curmeziș. De multe ori prin țărini găurile de șoareci sunt așa de dese că n'ai unde-ți pune piciorul.

Șoarecii de câmp mănâncă semințe, iarbă, rădăcini, frunze și fructe. Primăvara și toamna strică rău sămănăturile. Sunt foarte nesățioși. Un singur șoarece într'un an mâ-

nâncă până la 11 kg. de bucate. Ne putem închipui câte vagoane de bucate mânâncă atunci, când într'un ținut năvălesc cu milioanele. Când nu mai au ce mânca se mânâncă unul pe altul.

Se sporesc foarte repede. Intr'o vară o femeiușcă — șorecioaică — fată de cinci șasă ori, dând de fiecare dată câte 5—6 pui. După o lună și jumătate, cel mult două, puiul — șorecioaică tinăra — încă fată. Așa că dintr'o singură păreche, într'un an pot să iasă peste *cinci sute* de șoareci de câmp, cum ies furnicile dintr'un mușunoi.

Șoarecii de câmp fiind așa de spornici se poate întâmpla, că orice trudă să ne fie zadarnică. Avem însă leac și de cojocul lor. Și anume o ploaie repede îi poate îneca în găurile lor de sub pământ; o toamnă rece și umedă încă îi nimicește, asemenea și un sci de boală, anume ciurma încă îi seceră câte odată așa de tare, de îți vine a crede că au intrat cu toții în fundul pământului.

Dihorul, vulpea, nevăstuica, ariciul, ulii și buhele încă îi prăpădesc.

Mai mult însă îi prăpădește și trebuie să-i prăpădească omul, stăpânul țarinilor nimicite de șoareci.

Omul, pentru ca să-i poată prăpădi, trebuie să-și împărțească lucrările în chipul următor :

De cum dă primăvara și până la secere să-i prăpădească din pământurile nearate : pășuni, fânațe, trifoiști. Vara, dela secere și

până la împlătitul spicoaselor, să-i prăpădească din pământurile arătoare, iar după ce bucatele spicoase au fost împlătite, să încerce prăpădirea lor de pe lângă jirezile de paie și de pleavă.

Și anume cum?

Să luăm mai întâiu pământurile nearate. Aici s'ar putea pune otravă, însă otrava e prea scumpă și e greu de a o împrăștia peste o pășune ori un fânaț întins.

În țara nemțească se obișnuiesc așa numitele *curse Hohenheim*. Cu acestea se prind șoarecii de prin fânațe ori pășuni. Cursele sunt mici, foarte simple și ieftine. Cu ele se prind șoarecii în chipul următor: Deschizătura de ieșire a găurilor de șoareci se astupă. Dacă în ziua următoare găsim vreo gaură destupată, semn că într'aceea sunt șoareci. Deci cursa o vom pune numai în gaura aceea. De obicei astupăm numai atâtea găuri, în câte putem pune în ziua următoare curse. Trebuie să avem mai multe curse, după întinderea locului de unde vrem să nimicim șoarecii. Unui gospodar mic îi trebuie cel puțin 50 de curse Hohenheim. După ce toate cursele au fost așezate în găuri, lucrătorul se trage la o parte, ori dacă mai sunt găuri de șoareci, începe să le astupe și pe acelea. După o jumătate de ceas caută cursele așezate și în care a găsit șoarece îl scoate și îl omoară.

În chipul acesta poate omori șoarecii din fânatele cele mai întinse.

În pământurile arătoare putem nimici șoarecii așa, că arăm locul cât se poate de afund. Șoarecii nu-și fac găurile mai afund de 18--25 cm. Astfel cu un plug mare putem scoate afară toți șoarecii. Pe brazdă merge un lucrător, care cu o bătă omoară toți șoarecii scoși de plug.

E bine ca pământul să nu se are tot deodată. Să se are mai întâiu cam trei părți și a patra parte să rămână până peste o săptămână. Aratul să se înceapă dela margini, așa că partea nearată să rămână în mijloc. În chipul acesta șoarecii, cari ar mai rămânea ascunși printre brazde se trag în locul rămas nearat și când arăm și aici, ușor îi putem omori și pe aceștia.

Mai sunt încă șoarecii, cari s'au tras pe sub jirezile de paie sau de pleavă, după ce am isprăvit cu îmblătitul bucatelor. Pe aceștia încă îi putem omori așa, că săpăm în jurul jirezilor șanțuri afunde. Primăvara, când șoarecii încep să iasă de sub jirezi și se împrăștie pe câmp, cad în șanțuri, unde ușor îi putem omori.

Însă orice mijloace s'ar întrebuița pentru pustiirea șoarecilor, ispravă bună numai atunci se poate face, dacă toți gospodarii dintr'un sat se înțeleg să lucreze împreună. Unul singur, oricât se va trudi să pustiască șoarecii de pe moșia lui, nu va putea, căci cei de pe moștile vecine, iarăși, vor năvăli la el.

Intemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiu și Alex. Sterca-Șuluțiu dela Blaj, de frunțașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susținea biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susținea muzee regionale în centrele despărțământelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susținea case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceie nu știi ceti și serie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cereuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

---

Abonați publicațiile „Asociațiunii”!

„TRANSILVANIA”

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii” . . . . . 100 Lei
pentru nemembri . . . . . 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 125. Prisonierul din Caucaz și alte povestiri de Leon Tolstoi.
- Nr. 126. Lucă — minte slabă și alte povestiri pentru popor de Ioan Pop-Reteganul.
- Nr. 127. Cum să ne îngrijim vișa de vițe și vitele, sfaturi practice de I. A. și P. și Ioan Zamfirescu.
- Nr. 128. Hârția de-o sută (Alberto), povestire de Edmondo de Amicis, tălmăcire de D-na Șt. Bindei.
- Nr. 129. Al doilea președinte al „Asociațiunii“ Vasile L. baron Pop 1819—1875, de Dr. Ilie Dăianu prot., membru al secș. ist.
- Nr. 130. Calendarul „Asociațiunii“ pe anul 1926, întocmit de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 131. Dușmanii omului (Vrășmașii sănătății și ai averii) sfaturi practice de Ioan Pop-Câmpeanu.

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ

: - : A ASOCIAȚIUNEI“ : - :

este îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunii“ cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii“ . . . . . 50 Lei
pentru nemembrii . . . . . 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.

Tipografia „Dacia Traiană“, Sibiu.